

En de engelen dienden hem Mc 1:13b

Teksten van inleiding, kyriegebed en verkondiging naar aanleiding van Marcus 1:1-15, gelezen op de Eerste zondag van de Veertigdagentijd in de Bergkerk in Den Haag, 21 februari 2021. Martin Koster

Woord bij het speciale van de zondag - 1e zondag 40dagentijd - en Kyriëgebed

Het is de eerste zondag van de Veertigdagentijd.

Tijd van bezinning.

Tijd van voeden van goede machten zoals moed en trouw.

Tijd van uithongeren van kwade machten zoals angst en wantrouwen.

Het begin van het Marcusevangelie, wat we vandaag lezen,

laat 3x 'evangelie' (euangelion) en 2x bode of engel (angelos) klinken.

En daarnaast vier keer wildernis of woestijn en 1x wilde dieren.

Het is vijf-vijf. De macht van het evangelie t.o. de macht van de wildernis.

Laten we bidden

God van verbinding,

Zoveel mensen bedreigd, opgepakt, terwijl ze protesteren tegen onrecht.

Zoveel mensen ziek en stervende.

Zovelen verlangen naar het einde van het duister en zoeken verbinding met de liefde en het leven dat niet vergaat....

God van vernieuwing,

Zoveel eenzaamheid en verborgen verdriet en radeloosheid in de huizen van de mensen.

Zoveel huizen waar mensen niet op adem kunnen komen.

Zovelen verlangen om opnieuw geboren te kunnen worden,

door geboortepijn heen toch weer vreugde voelen..

God die ons zoekt,

Er is zoveel zoeken en verlangen naar een plaats om te huilen,

een plek om te schuilen.

Er is zoveel behoefte aan veilige warme ruimte waar haat en discriminatie losgelaten kan worden.

Zovelen verlangen om te leren delen en daardoor vrij te worden..

God van alle leven, behoed en bewaar ons,

vergeef wat wij misdeden en maak ons sterk en vrij om in de wildernis het duister te verjagen

door niet te begeren wat van een ander is,

door geen onwaarheid te vertellen over anderen

maak ons sterk en vrij om in de wildernis het duister te verjagen door niet te stelen, door trouw te zijn,

door niet te doden.

Daarom bidden wij zingend *Kyrië eleïson*

Inleiding bij de Schriftlezing Marcus 1:1-15 en gebed bij de opening van de Bijbel

In het Bijbelgedeelte van vanmorgen komt het woord evangelie of goede boodschap drie keer voor:

1) begin van het evangelie van Jezus Christus, zoon van God

2) Jezus gaat naar Galilea waar hij het evangelie van God verkondigt

3) Jezus zegt: keer je om en geloof in het evangelie.

In de tijd van Marcus, de schrijver van het

Bijbelboek waar we vanmorgen - en veel vaker nog dit kerkelijk jaar - uit lezen,

was het woord 'evangelie' vooral een begrip uit de keizerverering.

Een evangelie was een bericht van geboorte van een troonopvolger,

of het bericht dat de troonopvolger daadwerkelijk de keizerszetel innam.

Ook werd het woord 'evangelie' gebruikt als er een oorlogsoverwinning was behaald en veel

tegenstanders waren gedood of slaaf gemaakt.

Dit woord, 'evangelie', gebruiken voor Jezus

Christus, een gekruisigde, klinkt als een vloek in de oren van de keizer en van hen die de keizer vereren;

als een aanklacht tegen het gewelddadige,

onderdrukkende systeem van mensen verlagen tot slavenarbeid en zichzelf in de hoogte steken.

'Evangelie' gebruiken voor Jezus Christus, een

gekruisigde, is een aanklacht tegen het

intimiderende kruisigen van slaven als ze opstandig werden - want een slavenopstand zou de status quo

kunnen ontwrichten.

Een evangelie is een vreugdeboodschap waar je als hoorder door geraakt wordt in de zin dat je in

beweging komt, geroerd wordt,

je springt op, je hart springt op.

In de cultus van de keizerverering was een evangelie vooral bedoeld voor de overwinnaars en de

bezittende klasse, blijde boodschap van voortzetting van hun bevoorrechte positie.

In de bijbel is evangelie allereerst bedoeld voor armen en slaven,

voor hen die inzitten over hun schuld, voor hen die opkomen voor leven en rechten voor ieder mens.

In de bijbel is evangelie een blijde boodschap van bevrijding uit benauwdheid en uit onvrijwillige

diensthuzen,

een boodschap die mensen verbindt, door de liefde, met elkaar en met de Eeuwigheid.

Laten wij bidden:

God, open ons voor uw woord, ontregel met uw woord en geest het onrecht in deze wereld,

doorbreek onze triestheid, doe ons vertrouwen op liefde, open onze ogen voor beelden van hoop. Wees zo met uw Geest in ons midden. Amen.

Verkondiging

Gemeente van Jezus Christus,

Een joodse gedachte, waarschijnlijk al bekend in de tijd van Jezus, gaat als volgt:

Wanneer Israël in benauwdheid verkeert en iemand zondert zich daarvan af en wil met niets en niemand

iets te maken hebben,

als dat gebeurt, dan komen de twee Dienstengelen die de mensen begeleiden.

Ze leggen hun handen op het hoofd van deze mens en waarschuwen:

"Als jij je zo van de gemeenschap afzondert, dan zul je de troost van de gemeenschap

niet aanschouwen." Talmud Taanit 11a, Der Talmud, een doorsnee, bzl 139

We lezen zonet het begin van het Marcusevangelie. Evangelie betekent letterlijk goede- of vreugdeboodschap.

In het woord Evangelie - Euangelion - zit het woord engel (Engels: angel) boodschapper.

Dat is niet zo gek, want het gaat immers om een boodschap van God aan de mensen.

De eerste woorden van Marcus zijn:

Begin van het evangelie van Jezus Christus.

Dat kan worden verstaan als: het boek, het verhaal, is nog maar het *begin* van het evangelie van Jezus Christus.

Als het boek, het verhaal, nog maar het *begin* is, wat gaat er dan nog komen?

Ik denk: volgelingen, mensen, opgewekte, blijde mensen

die voor zichzelf en voor de mensen om hen heen een levende, opwekkende, vreugdeboodschap zijn. Het Marcusboek, al die woorden zwart op wit, die gaan dat in gang zetten.

Net als Jesaja zegt: Let op, ik zend mijn bode voor je uit:

die bode is het geschreven en het gesproken woord. Dat baant voor de lezer en hoorder de weg om zelf met hart en handen vreugdebode te worden.

Een spreuk, een lied, een verhaal kan een weg voor je banen.

Uit Franz Kafka's mond werd eens opgetekend:

'Het woord is een beslissing tussen leven en dood. Woorden zijn wegbereiders voor toekomstige daden, vonken van toekomstige branden.'

Het boek van Marcus wil de weg banen om een opgewekte volgeling van Jezus te worden, en zelfs als het zwaar wordt, "je kruis", zoals Luther zei, "vrolijk dragen".

Het boek, de woorden die je leest, de stem die je in je opneemt, baant de weg waarlangs de vreugde gaat komen.

Maar wat is nu heel kort gezegd Gods evangelie, Gods goede boodschap aan de mensen?

Marcus zegt ons: het is de goede boodschap van Jezus Christus.

En die goede boodschap is tweestemmig.

Het is een duet, twee stemmen, twee engelen, twee bodes.

Twee innig verweven boodschappen die samen de goede boodschap van Jezus Christus verkondigen. In de eerste 15 verzen van het Marcusevangelie klinkt geconcentreerd

- als een soort ouverture waar de hoofdlijnen van het geheel al in doorklinken -

dit machtige duet van de twee Dienstengelen, twee goede machten, die de mensen begeleiden.

(Mattheus en Lucas doen het weer anders.

Zij hebben als ouverture van hun evangelie geboorteverhalen.

Daar wordt het pasgeboren kind ook omgeven door twee goede machten:

Maria ^{Mirjam in het Hebreeuws} en Jozef, maar dit terzijde.)

Marcus, dus, begint zijn evangelie met twee engelenstemmen.

De 1e stem zegt:

bereid de weg van de HERE, maak recht zijn paden.

En de 2e stem zegt:

Jij bent mijn Zoon, mijn Dochter, de Geliefde, in jou heb Ik mijn welbehagen.

Dit engelenduet, deze goede boodschap van Jezus Christus is voor alle mensenoren bedoeld.

Er is in de kunst een thema waarbij een engel klaarstaat bij het doopwater om de dopeling met het witte doopkleed te omkleeden.

Ik vond een afbeelding van Hans Holbein de Oude uit de 15e eeuw, waarop twee engelen dit doopkleed in gereedheid houden.

Velen van ons zijn bekleed met de doop, een kleed dat ons tweestemmig omhult:

- "Bereid de weg van de HERE, maak recht zijn paden." En:

- "Jij bent mijn Zoon, mijn Dochter, de Geliefde, in jou heb Ik mijn welbehagen."

Dat kleed, die twee stemmen, willen moed en trouw voeden wanneer we in de wildernis zijn.

Met muziek willen we deze twee engelenstemmen op ons in laten werken.

de organist speelt: Ich ruf zu dir, Herr Jesu Christ - J.S. Bach

Die 1e stem wordt door Johannes de Doper opgenomen en verder door vertaald.

Wat moeten we doen, vragen de mensen hem.

Hoe moeten we de paden van God recht maken?

En dan zegt Johannes (bij Lucas te lezen):

Heb je een dubbel stel kleren: deel dan met wie niets heeft.

Heb je genoeg eten: deel met hen die niets hebben. Maak geen woekerwinsten waar anderen aan kapot gaan.

Het is aan ons om dat vandaag weer verder te vertellen.

Die 1e stem - 'maak recht de paden van de Here!', maak recht wat krom is - die mogen we niet wegdrücken.

We zullen stilstaan bij ons gedrag, bij ons bezit.

Wie beschadig je, wie doe je ernstig tekort?

De 1e stem zegt:

Je bent een zondaar, je mist nogal eens je doel, schiet nogal eens tekort, durf dat inzien, en bekeer je, doe boete ^{boeten in de visserijwereld is: de netten herstellen}, met

andere woorden, pleeg herstelwerk, waar dan ook.
Maak recht waar het krom is.

Maar er is nog een stem.

Als je die er niet bij laat klinken, dan raakt je ziel
aan één kant vleugellam,
dan ga je rondtollen.

De tweede stem zegt:

"Mens, je bent zoon, dochter, erfgenaam van God.
Je bent geliefd, God, het Leven, wil keer op keer met
je in zee."

Deze twee stemmen vertolken de kern van het
evangelie:

je bent zondaar en je bent gerechtvaardigd.

Je schiet tekort en je bent geliefd.

Veertig dagen wordt Jezus door Satan, de
Tegenstander, op de proef gesteld.

En hij was bij de wilde dieren en de engelen dienen
hem.

Ook wij worden met Jezus op de proef gesteld in de
woestijn, bij de wilde dieren.

Daar lees ik twee dingen in:

In de eerste plaats dat er voortdurend gevaar is als
je je niet sterk maakt samen met anderen, als je de
ander alleen laat in de moeilijkheden.

Als we elkaar niet krachtig bijstaan, dan slaan de
roofzuchtigen toe.

In de tweede plaats kunnen we van de wilde dieren
in de vrije natuur leren om zeer alert te zijn op
gevaren.

Het wilde hert graast even en komt dan weer met de
kop omhoog, ruikt, luistert, spiedt, het is waakzaam,
want het leven is nooit zonder gevaar.

En engelen dienden hem:

engelen zijn (ook) al die woorden en spreuken en
verhalen die ons alert maken, moed geven,
opbeuren, durf geven om oprecht te zijn,
waardigheid geven om er te zijn als uniek mens en
als medemens.

De uitwerking van de goede boodschap, die vreugde
wil zijn, is soms ver weg.

Een donkere verte kan angstig dichtbij komen
wanneer een geestverwant opgepakt wordt en in de
gevangenis terecht komt.

Zie Jezus en de gevangen genomen Johannes de
doper.

Zie mensen vandaag die opkomen voor het recht
van anderen,

voor eerlijke verkiezingen,

voor vrijheid van tegenspraak tegen de macht,
en zie, ze worden in de gevangenis geworpen.

Via organisaties als Amnesty International of
Campaign for Tibet roepen de Dienstengelen ons op
om ons niet af te zonderen maar te doen voor elkaar
wat we kunnen.

Jezus spreekt over nabijheid: het koninkrijk van
God, het rijk van de Vreugde, is dichtbij.

Als velen zich sterk maken/met elkaar meeleven kan
de macht zwichten en kunnen gevangene vrijkomen,
kunnen (minimum)lonen verhoogd worden,
bezittingen gedeeld, kan angst verdwijnen.

Het kan ook anders gaan, mensen komen om door
geweld, door gevangenschap, door armoede.

Misschien dat dan ook een beeld als dat van
Giovane Bellini, ook uit de 15e eeuw, kan troosten.
Op deze schildering zien we dat een geschonden
mens, het geschonden lichaam van Christus nooit
verlaten wordt door die twee dienstengelen.

Deze twee engelen bewegen zich voortdurend heen
en weer tussen de levenden en de overledenen.

Ze komen op voor de geschonden mens

- hoor het Evangelie van Jezus Christus.

Zij troosten de verslagenen

- zoals het Evangelie de verslagenen in Galilea
troost, Galilea waar veel romeinse repressie
plaatsvond.

Zij blijven aansporen om ons om te keren, weg uit
pessimisme en te geloven in de vreugdeboodschap
voor armen, gevangenen, slaaf gemaakten,
vernederden

- zoals het Evangelie, dat oproept tot omkeer.

Misschien heeft u niet zoveel met 'engelen'.

In onze traditie zijn nog twee andere grootmachten
die ons op min of meer gelijke wijze vertellen van
deze goede boodschap van Jezus Christus:

Brood en wijn.

Ze helpen ons, dienen ons, om in het leven
onderweg te blijven.

Het gebroken brood vertelt ons in Jezus naam dat
wij mensen klein en gebrekkig zijn,
vol breuken en barsten, maar dat we daden van
herstel kunnen verrichten op iedere plaats waar we
leven.

Het brood vertelt dat er gebrokenheid is, maar dat
die te dragen is als we samen dragen.

En de wijnbeker die we delen, die vertelt ons in
Jezus naam

dat ieder van ons Gods geliefde is,

dat God vreugde in ons schept

en dat we vreugde kunnen wekken in elkaar en met
elkaar. In Jezus' naam.